

zoo ver kan gaan
verbergen van de
motiveringen bij
k heel „gewoon“
slechts erger. Hoe
— Kampen, waar
werd afgesneden.
Excommunicaties,
men in de publieke
en. Zoo begraaft
men eerst heeft

f het vonnis over
eze zwijgmethode
ordt gedaan. Als
es Heeren, wordt
steld, bewaard
Achan werd ge-
een grooten
op dezen
gen vermeldt. En
heerlijk opstan-
wilsbeschikking
ijk ook zijn zijde
„zij zullen zien
Kortom, als de
a excommunicert
bewijzen expresse-
odig publiek ver-
ie van het
eere welbe-
aar op het leven
blij weggeworpen
d, daar is geen
gen, daar is in
1.

en mogen we ook
illen het conflict
schillend inzicht“.
e gebod. Want de
gemoord: pro-
derlingen, ja een
in Christus“. Dat
was dat men het
reede, dat maakt
den moordenaar
goet en te buiten
en deskundig te
s zijn „actu“, dat
oog der gerech-
later ter verant-
wij zonder blikken
heusch niet be-
as, als het slaet
niet toe overgaat
te zeggen? Maar
de eerste voor-
dat de toedracht
ij is. Het mes
afel over dat mes
n publiek gehan-
wil een eenheid
erduren kan.
H. J. SCHILDER.

R VAN DE

o het meer ge-
Generale Synode
de toen gedane

n het recht van
t zij terwille van
n broeder in zijn
echter op deze

rk afwijkend ge-
waarheid raakt;
de leer der kerk
en bereid is zich

om men in dezen
n verwijzing naar
e van 1914, welke
k bezig hield en

at onze Gerefor-
ordeeld, dat naar
k tolerantie kan
die ter goeder
its dit niet enig
aakt, de dwalen
n onderrichten en
propaganda te
nurlijk van
e broeders,
eelen vol-
voor eenig
esbaar zijn.

oor ons gespat-
1914 ontbreekt in
eteekenis.
n beide, dat tol-

rantie alleen geoeft kan worden daar, waar het geen
fundamenteel stuk der waarheid raakt. Volgens de
Rapporteurs van dit Kerkrechtelijk Rapport en ook
volgens de Synode, die het aanvaardde, was dit bij
de leerspraken van 1942 en vervolgens het geval.
Immers wij lezen in het Rapport deze verklaring:

„Wanneer de tolerantie dient ter bewaring van
de eenheid der leer tegenover een ter goeder trouw
dwalende, dan heeft de laatste Generale Synode in
haar uitspraak, dat niets geleerd mocht worden in
onze Kerken, dat niet ten volle in overeenstemming
is met de gevallen beslissingen, een treffend
concrete toepassing van tolerantie
gegeven, die naar Schrift, be-
lijdenis en K. O. is (spatieering van mij, G.)
en waarvoor wij dankbaar moeten zijn. Zij wilde de
bezwaarde broeders niet noodzaken tot separatie,
maar hun ruimte laten in de gemeenschap der
kerk“.

Wij hebben dus het volste recht te concludeeren, dat
volgens dit Rapport tusschen de kerken ginds en ons
geen fundamentele leerstukken aan de orde zijn, die
ons gescheiden houden. Wij hadden wel eens een ander
geluid vernomen. Men sprak dan van gevaaren van
Remonstrantisme e.d. Bovendien heb ik zelfs nog in
dit Rapport die Synode van 1942, welke deze leeruit-
spraken deed, juist op dit punt zoo hooggestemd
hooren roemen als „de wachters der heilige doctrina“.
Hoe zit dat nu? Was zij noodeloos in het geweer ge-
roepen? Dat deze zaak voor de kerkelijke verdraag-
zaamheid of tolerantie ter dege van belang is, moet
een ieder duidelijk zijn. Want als het nu eens wel zou
gaan om fundamentele leerstukken, dan zou hier
immers van tolerantie geen sprake mogen zijn. En
juist op dit cardinale punt kan men nu zelfs in dit
éene Rapport beide gedachten als zou het om funda-
mentele of om niet-fundamentele leerstukken gaan,
zooals ik aantoonde, aantreffen.

Er is feitelijk weer diezelfde tegenstrijdigheid, welke
reeds viel waar te nemen in 1942, toen de Toelichting
op de uitspraken van de Generale Synode uitkwam.
Daar was toen allereerst de uitspraak aangaande het
genadeverbond: i.e. dat het genadeverbond van nu
een fundamentele betekenis voor het geloofsleven
is (dus wel fundamenteel, al zegt 1946: het ging om
niet-fundamentele zaken, en daarom waren we zoo
prachtig tolerant, G.) dat zoowel de prediking als
elke andere arbeid der Kerk ervan behoort uit te gaan,
en dat iedere voorstelling of praktijk moet gemeden,
die aan de betekenis van Gods Verbond te kort zou
doen; Maar daar was voorts in die zelfde Toelich-
ting vervolgens ook dit te lezen: „En met deze wij-
zing hangt samen, dat het woord „verbond“ of „testa-
ment“ meer op den achtergrond treedt, en de betrek-
king, waarin de gemeente in Christus tot God is ge-
plaatst, doorgaans met andere en klaardere bewoor-
dingen wordt aangeduid en omschreven; en voor den
Nieuwtestamenteel prediker ligt hierin een aanwij-
zing, die niet te veronachtzamen is“. Eerst betoogen,
dat iedere voorstelling of praktijk gemeden moet
worden, die aan de betekenis van Gods verbond te
kort zou doen, en dan zelf met zulke voorstellingen
en praktijken komen aandragen. 1942 zei in uitspraak:
het Verbond is zeer fundamenteel, en het zei in Toe-
lichting: Nieuwtestamenteel prediker, let er op, dat
in het Nieuwe Testament het woord „verbond“ of
„testament“ meer op den achtergrond treedt. Neem
dus ook gij het niet zoo veel in Uw mond, want gij
kunt de relatie waarin de gemeente in Christus tot
God is geplaatst nu veel beter en klaarder omschrijven.

En nu komt 1946 en dat zegt, althans in dit Rap-
port, feitelijk weer precies hetzelfde: De Synode van
1942 was wachters bij de heilige doctrina, ener-
zijds én anderzijds: de fundamentele waarheden
waren in het geheel niet in het geding, vandaar dan
ook, dat wij tolerantie konden oefenen. Wie wordt
daaruit wijs?

Maar nu nemen wij vervolgens maar eens even aan,
dat het hier inderdaad om een leerstuk zou gaan,
waarin de kerk tolerantie zou kunnen oefenen. Dan
doemen voor ons weer nieuwe vragen op. De Synode
van 1914 verklaarde, dat de tolerantie zeer beslist
uitsloot van het bijzondere ambt. De uitspraak van
1946 nam dat gedeelte van 1914 niet over. De blijd-
schap over de geoeftende tolerantie had voorts stellig
betrekking op bijzondere ambtsdragers in de kerk, die
daarin konden deelen. Wij willen dan wel eens nagaan,
hoe het in de praktijk met die tolerantie is toegegaan.

Daarvoor geven wij eerst aandacht aan nummer 10
van de kerkrechtelijke uitsprakenreeks van Utrecht
1946, luidende aldus:

„het te betreuen, dat de uitspraak der Synode
1944 van Utrecht (1943-1945) in haar resolutie
van 27 Juli 1944 inzake afvaardiging van bezwaar-
den naar meerdere vergaderingen zoo is geweest,
dat er behoefte aan was, om deze 14 Augustus 1945
nog te verduidelijken, omdat niet aanstonds 27 Juli
1944 voor ieder duidelijk genoeg was uitgesproken,
dat ieder ambtsdrager in onze Kerken voor afvaardig-
ing in aanmerking komt, die den kerkelijken weg
gaat met zijn bezwaren“.

Deze zaak gaat terug op het Rapport der Commissie
Da Duursema, waarvan de conclusies door de Synode
destijds werden aanvaard. Wij moeten even de ge-
schiedenis ophalen. Men zal zich herinneren, dat er
toen twee missives in dat Rapport werden behandeld.

De eene was die van de Particuliere Synode van Noord-
brabant-Limburg, welke verzocht uit te spreken, o.a.
dat inzake de leerspraken van 1942 ten aanzien van
de ambtsdragers in de kerk met niet-betrijding ervan
genoegen kon worden genomen. Het Rapport en ook
de Synode in haar uitspraak verwierp dit verzoek.
Het Rapport verklaarde „daar zoowel het eene als
het andere gegrond is op de Heilige Schrift en over-
eenkomt met onze Belijdenis, moet ieder deze uit-
spraken als Goddelijke waarheden aanvaarden“. Op
dien grond achtte men niet-betrijding van deze leer-
uitspraken beslist onvoldoende en moest bepaald in-
stemming betuigd worden door de kerkelijke ambts-
dragers. Toen dan ook ds Rolloos, van wien de tweede
in het Rapport der Commissie-Duursema besproken
missive was, bevreesd voor het meten met twee maten
tot de Synode de vraag richtte „of onze Kerken (leden
van kerkeraden) ook het recht hebben van te ver-
kiezen ambtsdragers of van afgevaardigden te vorderen,
dat zij verklaren in te stemmen met de leeruit-
spraak der Synode“ werd daarop geantwoord: „dan
moet daarop zeker bevestigend geantwoord worden“.
Instemming vragen ook van afgevaardigden naar
meerdere vergaderingen dus!

Vandaag in 1946 zegt men: het was toen in 1944
alleen maar onduidelijk gezegd, dat wat van te
verkiezen ambtsdragers gold nog maar niet van afge-
vaardigden kon gelden, daarom verduidelikten wij het
onduidelijke in 1945 en nu in 1946 vervolgens nog-
maals. Wie evenwel de stukken raadpleegt kan on-
mogelijk tot een andere conclusie komen dan deze,
dat in 1944 iets geheel anders werd verklaard.
Het antwoord aan ds Rolloos bewijst dit. Ten over-
vloede citeeren wij uit het betreffende Rapport nog
het volgende:

„En bij de verkiezing van afgevaardigden (hoort
ge, afgevaardigden! G.) heeft zeker de afvaar-
digende vergadering het recht zulk een uitdrukke-
lijke verklaring van instemming te vorderen; vooral
wanneer plaatselijke of algemeene toestanden reden
geven om aan te nemen, dat niet allen met de leer-
uitspraken der Kerk volkomen instemmen, enz.....“

Het was alles allermint onduidelijk, maar bepaald
zéér duidelijk in 1944. Men is alleen maar bezig sinds-
dien duidelijke zaken achteraf onduidelijk te maken.
Wie echter nuchter blijft en teruggaat tot op de naakte
feiten, onderkent evenwel deze camouflage en laat
zich geen rad voor de oogen draaien.

Vraagt ge hoe de zaken er feitelijk voorstonden in
1944? Lees dan b.v. nog eens het Mededeelingsblad
voor de Gereformeerde Kerken van Rotterdam No. 143
van Zaterdag 26 Augustus 1944. In de officiële Korte
Notulen van den kerkeraad van Rotterdam-Centrum
treft ge dan het volgende aan:

„2. Heropening van de bespreking. De kerkeraad
verwerpt daarna een voorstel om de gewone orde
der afvaardiging te bewaren en besluit alleen broe-
ders af te vaardigen, die niet bezwaard zijn“.

Is dit duidelijk of niet? En in een ongedateerd, ge-
drukt stuk van dienzelfden kerkeraad aan de leden
der gemeente, wordt dit besluit als volgt toegelicht:

„Het is het onvervreemdbaar recht van den Kerke-
raad in tijden, waarin het kerkelijk leven in groote
beroering is, afgevaardigden naar de Classis te be-
noemen, die het standpunt van zijn overgrote
meerderheid deelen. Anders zou hij strijden tegen
zichzelf“.

De machthebbers hielden de macht in handen. Was
dat nu niet, om met dit Kerkrechtelijk Rapport van
1946 te spreken, „een treffend concrete toepassing
van tolerantie“?

Ondertusschen, zoo stonden de zaken in 1944 in
feite er voor en niet anders. Men was als bezwaarde
ambtsdrager van afvaardiging naar meerdere ver-
gaderingen radicaal uitgesloten. Nu lees ik nog eens
dit Kerkrechtelijk Rapport van Utrecht 1946, waar
het betoogt: „Zij (d.i. de Synode, G.) wilde de be-
zwaarde broeders niet noodzaken tot separatie, maar
hun ruimte laten in de gemeenschap der kerk“.

En ik vraag weer: moesten die bezwaarde ambts-
dragers nu niet dankbaar zijn, zooals het Kerkrecht-
lijk Rapport van Utrecht 1946 het uitdrukt, dat men
zoo tolerant te hunnen opzichte was, hen toe te laten
met hun bezwaren voor de vierschaar van meerdere
vergaderingen,..... waaruit bij de afvaardiging mede-
bezwaarde ambtsdragers zorgvuldig geweerd waren
gehouden, volgens de duidelijke richtlijnen, gegeven
in het Rapport der Commissie-Duursema der Synode
van 1943/5?

Wat zegt dat Kerkrechtelijk Rapport ook verder
nog? „Zij wilde de bezwaarde broeders niet nood-
zaken tot separatie, maar hun ruimte laten in de ge-
meenschap der kerk“. Maar nu in alle ernst, welke
andere naam verdient deze veelgeprezen ruimte, in
deze concrete situatie, dan die van een muizen- of
rattenval?

Lezer, ik hoop dat U de oogen open zijn. Er is sinds
1945 een m.i. niet ongevaarlijk proces aan den gang,
dat veler oogen, die nog niet goed zien en om meer
licht vragen, kan verblinden. Er wordt daarbij er naar
gestreefd het historische beeld der handelingen van de
kerkelijke vergaderingen uit de laatste jaren ietwat
te gaan retoucheeren, zoodat het er wat vriendelijker
gaat uitzien. Daarbij wordt het ware beeld der dingen
vervaagd en vertroebeld. Zij, die hierin de hand heb-

ben, ook al meenen zij Gode een dienst te doen, dragen
grootte schuld. Want het kan inderdaad de gewoens-
den der ontruste kerkmensen langzaam aan bot en on-
gevoelig maken. Mogelijk keert dan wel de rust terug,
maar het is een gevaarlijke rust. Tegen dat acute
gevaar baat maar één verweer en redmiddel voor wie
oprecht verontrust is over de kerkelijke gebeurtenis-
sen der laatste jaren: Teruggaan op de feiten en
daarbij blijven! Bestudeer ernstig en ijverig de ge-
schiedenis der kerk van de laatste jaren, hoe zwart
die bladzijden ook zijn mogen en hoe onoverkijpelijk
de lectuur ervan zij. Doe dit aan de hand van de be-
schikbare stukken. Dan wordt ge door geen schijn
bedrogen.

P. GROEN.

(De verrader heeft eerst een ander, daarna, soms
tegelijktijdig zichzelf, tot object zijner handeling. K. S.)

FELLE REACTIE.

Op mijn radio-preek van 20 October is van synodo-
cratische zijde zeer fel gereageerd. Om nu maar niet
te spreken van telefoongesprekken, waarbij men
weigerde zijn naam te noemen, maar zich niet onzag-
lelijke dingen te zeggen — ik kreeg tal van brieven
uit heel het land.

Hoe slecht men geluisterd had bleek uit een paar
brieven, waarin men zei: „meent gij werkelijk, dat
alleen vrijgemaakten zalig worden?“

En ik had nog wel zoo duidelijk gezegd, dat de
vrijgemaakten niet moesten meenen, dat zij er met de
vrijmaking zijn en dat zij zeker niet aan het oordeel
ontkomen zullen, als zij niet met het hart gelooven
en zich bekeeren.

Maar wat alle briefschrijvers zoo verschrikkelijk
vonden was dit, dat ik in een radio-preek zooveel
kwaads van de synodalen gezegd zou hebben.

Deze boosheid acht ik inderdaad een teeken van
zwakte.

Geheel in de lijn van Psalm 50, waarover ik preekte,
heb ik gezegd, dat een kerk, die ten onrechte schorste
en afzette en zich daarvan niet bekeert, dat niet goed
maakt met een geweldige actie te ontplooiën in zen-
ding en evangelisatie.

In steef van daar kwaad over te worden deed men
beter met daar eens ernstig over na te denken.

De kerken in synodocratisch verband hebben ge-
zondigd.

Zij hebben gebonden aan uitspraken, die ze later
hebben teruggenomen, terwijl zij toch op grond van
de eerste uitspraken ambtsdragers hebben geschorst
en afgezet. Daar is ambtelijk bloed vergoten. Men
heeft veroordeeld Prof. Schilder om zijn kerkrecht-
lijk standpunt en zijn daaruit voortvloeiende hande-
lingen, terwijl een ander, die precies hetzelfde had
gedaan als praediviseur op de veroordeelende en af-
zettende synode zat.

Laat men dat weerspreken als men kan of laat men
zich bekeeren.

Zoolang men dat niet wil heat het niet of men al
grootte dingen doet evenmin als de brandoffers Israél
baatten terwijl zij metterdaad het Verbond vertraden.
Ik zeg dat niet in bitterheid of boosheid; sóó spreekt
het Woord Gods, hetzelfde Woord, dat ook over onze
Kerken heerschappij heeft.

Och of men toch, in steef van boos te worden zich
bekeerde; och of toch allen, die in de synodocratisch
gebonden Kerken van deze dingen iets zien, zich van
die zondige beschuiten vrijmaakten en als Kerk gingen
wandelen in het spoor der gerechtigheid!

D. v. D.

EEN KLACHT VAN Dr. G. C. BERKOUWER.

Dr. G. C. Berkouwer zegt, dat ondergeteeken-
de in de Ref. van 19 Oct. schreef, dat zijn synode ds
Barley Wolf naar Amerika zond, verbaast zich daar-
over, en merkt op, dat de bewering voor 100 % on-
waar is.

Maar ik schreef dat heel eenvoudig niet;
Ze v. d. M. te E. schreef iets dergelijks in Ons Kerk-
blad N.-Br. en L., zooals er duidelijk staat;

Se v. d. M. zei niet dat de synode het deed, doch
„de kerk“. Of hij daarbij bepaald aan de synode ge-
dacht heeft, weet ik niet.

In elk geval: onze lezers weten nu, wat dr B. her-
steld wil zien.

Als dr B. nu ook eens nota nam van wat wij her-
steld willen zien? Hoe het zij, hij moet beter lezen.

K. S.

Naschrift. Het artikelje van dr Berkouwer nog
even inziende, bemerk ik dat ook hij niet eens de
synode met zooveel woorden noemt. Zijn bezwaar
wordt dus nog minder scherp.

K. S.

„AMERIKA HELPT NEDERLAND“.

Onder bovenstaand opschrift stond d.d. 9 October
een stuk in dagblad „Trouw“, waarop ons comité, ter
voorkoming van verder misverstand bij ons kerke-
raden en diaconieën eenig commentaar wil leveren en
daartoe dezen weg heeft gekozen opdat wij verwach-
ten daarmee vrijwel alle kerken te zullen bereiken. In
bovengenoemd stuk in „Trouw“ wordt onder het op-
schrift „Amerika helpt Nederland“ mededeeling ge-
daan van een rapport van den penningmeester van de
Deputaten tot steunverleening aan door oorlogschade
getroffen kerken en diaconieën aan de Generale Syno-
de der Gereformeerde Kerken (synodaal verband).